

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/1298	09 juni 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 24/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd-Afdeling Inlichtingen

[REDACTED SIGNATURE]

Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/1298 d.d. 09 juni 1994

AAN:

**Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ**

INTERN:

**HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief**

**Bijlagen
één (1)**

**Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage**

**Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34**

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

24/94

(Afgesloten 091400 JUN 1994)

Bosnië-Herzegovina

De afgelopen dagen was weer sprake van vuurgevechten in Gorazde. Deze zijn ontstaan toen Bosnische (Moslim-)troepen pogingen deden om stellingen binnen de drie-kilometerzone rond de stad in te nemen die kort tevoren door de Serviërs waren verlaten. Zoals bekend hadden de Moslims op grond van de aanwezigheid van Servische troepen, die in strijd is met het NAVO-ultimatum van vorige maand, geweigerd te onderhandelen over een staakt-het-vuren in Bosnië-Herzegovina. Daarom had UNPROFOR met de Serviërs in Gorazde onderhandeld over hun aftocht. Dezen hadden daarmee ingestemd, op voorwaarde dat de betreffende posities zouden worden ingenomen door VN-militairen. Dat de Moslims desondanks hebben geprobeerd deze posities in te nemen, vormt een provocatie van zowel de VN als de Serviërs.

In tegenstelling tot wat de speciale afgezant van de VN voor het voormalige Joegoslavië, Akashi, de afgelopen dagen had gesteld te verwachten, is op 8 juni toch overeenstemming bereikt over een "adem Pauze" van een maand, die op 10 juni a.s. zal ingaan. Akashi had met name de Moslims verantwoordelijk gesteld voor het uitblijven van een bestandsakkoord. De Serviërs hadden reeds eerder aangegeven bereid te zijn tot concessies, bijvoorbeeld over een aantal gebieden die vrij zouden worden verklaard van zware wapens en over de uitwisseling van krijgsgevangenen. Ook had de Bosnisch-Servische leider Karadzic instemming betuigd met een voorstel van Akashi om een wapenstilstand van vier maanden in te laten; zelf had Karadzic gesteld de voorkeur te geven aan een periode van twaalf maanden.

Vermoedelijk heeft met name de kritiek op hun houding de Moslims ertoe gebracht alsnog in te stemmen met een bestand. Vooraf hadden zij de vrees geuit dat een bestand de Serviërs mogelijkheden zou bieden de militaire status quo te consolideren. Zij hebben dan ook onderstreept dat over verlenging van het bestand slechts kan worden onderhandeld indien ook sprake is van toenadering inzake de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina, waarmee vermoedelijk vooral wordt bedoeld op de (onverenigbare) territoriale claims.

De Bosnische vice-president Ganic heeft inmiddels twijfels geuit over de bereidheid van de Serviërs om zich aan de bestandsbepalingen te houden. Dit is opmerkelijk, omdat de Serviërs het meeste belang hebben bij handhaving van de status quo en de Moslims de afgelopen dagen pogingen hebben ondernomen de Servische veroveringen op sommige plaatsen terug te draaien. Tegen deze achtergrond wordt betwijfeld of het staakt-het-vuren vier weken stand zal kunnen houden. In dit verband moet ook worden gewezen op het feit dat juist Ganic, een vertegenwoordiger van de meest onverzoenlijke lijn binnen de Bosnische politieke leiding, de laatste dagen vaak de woordvoerder van de Moslims is geweest.

De bevelhebber van de Bosnisch-Servische strijdkrachten, Mladic, heeft in een recent interview aangegeven niet geïnteresseerd te zijn in een bestand met de

[REDACTED]

Moslims. Hij gaf aan de commandant van de Moslims, Delic, verantwoordelijk te houden voor "voortdurende provocaties" van de Serviërs, vooral in de Posavina-corridor. Deze provocaties zouden volgens Mladic worden ondersteund door de Kroaten vanuit Orasje. Mladic stelde dat Delic diverse malen onderhandelingen met hemzelf geweigerd heeft, maar voortdurend pogingen heeft gedaan om de VN nauwer bij het conflict te betrekken. Deze uitspraken van Mladic zijn opmerkelijk, omdat zij haaks staan op de opstelling van Karadzic. Mogelijk zijn de uitspraken van Mladic bedoeld om te weerleggen dat de Serviërs in het defensief zijn gedrongen en de Moslims in staat zouden zijn de Servische veroveringen op sommige plaatsen terug te draaien.

Overigens heeft Karadzic gesteld dat de Moslims door hun opstelling in de afgelopen weken eens te meer duidelijk hebben gemaakt dat zij in feite de belangen van het Westen dienen. Hij stelde dat de Moslims vooral om die reden worden gesteund door de VS. Karadzic zei echter te verwachten dat de Serviërs in staat zullen blijven de ambities van het Westen te doorkruisen. Reeds eerder hebben (Bosnisch-)Servische functionarissen verwezen naar de betrekkingen van de Moslims met westerse landen, met name de VS. Deze uitspraken dienen vooral politiek-propagandistische doeleinden en houden verband met de overtuiging van vele Serviërs dat de buitenwereld tegen hen samenspant.

De Kroatische premier Valentic heeft met betrekking tot Bosnië-Herzegovina gesteld dat de Kroaten een vreedzame oplossing zoeken, maar dat de Moslims de "oorlogsoptie" hebben gekozen en de Kroatische regering onder druk zetten om ook deze lijn te volgen. Hij gaf aan dat zijn regering niet wil toegeven aan deze druk, omdat daardoor een oorlog met Servië dreigt, die zich zou kunnen uitbreiden tot de gehele Balkan. Overigens onderstreepte Valentic dat Kroatië in een eventueel nieuw conflict met Servië niet zo zwak zou zijn als in 1991, en dat het, indien het "de kant van de Moslims zou kiezen", hulp zou kunnen verwachten uit onder meer Albanië en Kosovo.

De uitspraken van Valentic geven aan dat Kroatië weinig belang heeft bij verdere uitbreiding van de conflicten in Bosnië-Herzegovina. De gevechten in die republiek betreffen voornamelijk confrontaties tussen Serviërs en Moslims. De Kroaten beheersen vrijwel al het gebied met een Kroatische meerderheid. Hun streven is er met name op gericht de invloed van de Moslims in deze gebieden te minimaliseren. Slechts waar de belangen van Moslims en Kroaten overeenkomen, zoals in de Posavina-corridor, is sprake van enige militaire samenwerking. De opmerkingen van Valentic met betrekking tot Albanië en Kosovo dienen vermoedelijk met name om het Servische bewind erop te wijzen dat in geval van een escalatie van etnische conflicten in de Balkan een anti-Servische coalitie tot de mogelijkheden behoort. Op korte termijn is een dergelijke coalitie echter nauwelijks denkbaar.

De president van "Joegoslavië", Lilic, heeft Karadzic beticht van een te halsstarrige houding in het vredesproces. Hij verweet Karadzic "tien miljoen Serviërs in gijzeling te houden". Daarmee verwijst hij naar de internationale sancties tegen "Joegoslavië" (dat ongeveer het door Lilic genoemde aantal inwoners heeft), die onder meer zijn ingesteld vanwege de Servische rol in de Bosnische burgeroorlog. Lilic waarschuwde voor pogingen van de Bosnische Serviërs om "Joegoslavië" bij de oorlog te betrekken en verwierp elke "sabotage van het vredesproces". Ook de CGS van de "Joegoslavische" strijdkrachten, Perisic, heeft opgeroepen tot een onmiddellijk vredesakkoord in Bosnië-Herzegovina.

[REDACTED]

De uitspraken van Lilic en Perisic zijn kennelijk bedoeld om de wil tot vrede van het Servische bewind van president Milosevic te ondersteunen. Tevens willen zij de bewering van Milosevic illustreren dat hijzelf bereid is tot vrede, maar dat zijn macht over de Bosnische Serviërs gering is. Aangenomen wordt dat de invloed van Milosevic over Karadzic c.s. weliswaar niet absoluut is, maar in de praktijk groter is dan wordt gesuggereerd. Overigens dient te worden vermeld dat aan opheffing van de sancties ook andere, niet op Bosnië-Herzegovina betrekking hebbende voorwaarden gelden. Met name is een voor alle partijen aanvaardbare schikking met betrekking tot de Albanen in de voormalig autonome provincie Kosovo een van de eisen die zijn gesteld.

Kroatië

De Kroatische vice-premier Buha heeft eens te meer gewezen op het gevaar van gewapende conflicten in zijn land als het mandaat van UNPROFOR in september 1994 afloopt. Buha stelde dat het "gebrek aan vooruitgang in de besprekingen met de Serviërs een radicaliserende werking heeft op de Kroatische politiek" en dat de Kroatische bevolking in toenemende mate neigt naar een "militaire oplossing" van het conflict. Ook de Kroatische president Tudjman heeft onlangs gewezen op het gevaar van een opleving van het militaire conflict over de "Servische" gebieden in Kroatië.

Deze uitspraken zijn op zich gebruikelijk wanneer het mandaat van UNPROFOR verlengd moet worden. Een additionele overweging voor Tudjman kan echter ditmaal zijn gelegen in de binnenlands-politieke wrijvingen in Kroatië. Zoals reeds eerder gemeld, is de kans aanwezig dat de recente scheuring in de regeringspartij HDZ op korte termijn verkiezingen noodzakelijk maakt. Omdat Tudjman geen propaganda-argument kan ontleen aan de economische situatie in het land, neemt hij in toenemende mate zijn toevlucht tot nationalistische retoriek. Het is evenwel voorbarig om hieruit op te maken dat hij ook daadwerkelijk zou besluiten tot beëindiging van het mandaat van UNPROFOR en grootschalige militaire operaties tegen de Krajina.

Kroatisch-Servische media maken melding van onenigheid in de politieke leiding van de Krajina, met name tussen president Martić en minister van Informatie Rasko. Onduidelijk is waarover deze onenigheid is ontstaan, maar vermoedelijk betreft het een conflict over de wenselijkheid van onderhandelingen met de Kroatische regering. Zoals reeds eerder gemeld, is Martić als gevolg van verkiezingsmanipulaties gekozen, omdat Milosevic van mening was dat hij de beste garantie bood voor toenadering tot Kroatië. Zijn rivaal Babic, de meest populaire politicus in de Krajina, die onderhandelingen met Kroatië afwijst, was echter dermate succesvol in de tegelijkertijd gehouden parlementsverkiezingen dat de vorming van een regering slechts mogelijk was door samenwerking van beide stromingen. Rasko geldt als een medestander van Babic. Denkbaar is dat de oude controverse over de ten opzichte van Kroatië te volgen lijn weer de kop heeft opgestoken.

Tijdens een recente nationale feestdag is in Kroatië een gevechtshelikopter van het type Mi-24/HIND in Kroatische kleuren getoond. Reeds eerder was bekend dat Kroatië beschikt over een tiental helikopters van dit type, maar tot op heden waren deze slechts waargenomen zonder bewapening. Het onlangs getoonde exemplaar was echter uitgerust met een kanon, antitankraketten en kennelijk elektronische afweersystemen. Dit bevestigt het vermoeden dat Kroatië de betreffende helikopters heeft aangeschaft met het doel deze ook in een aanvalsrol in te zetten, en daarmee het wapenembargo heeft omzeild. De geografische omstandigheden in de UNPA's lenen zich voor een effectieve inzet van HINDs. Onduidelijk is echter of en

[REDACTED]

in hoeverre Kroatische vliegers over de nodige opleiding en ervaring beschikken. Onduidelijk blijft ook waar de betreffende helikopters en andere systemen zijn aangeschaft.

Conclusie/vooruitzicht

Hoewel overeenstemming is bereikt over een "adempauze" in de Bosnische burgeroorlog, moet worden betwijfeld of dit bestand zal worden nageleefd. Het wantrouwen tussen beide partijen blijft groot. Bovendien vrezen de Moslims dat een langdurig bestand in het voordeel van de Serviërs zou werken. Naar verwachting zal ook geen vooruitgang worden geboekt in de onderhandelingen over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina. Aangenomen wordt dat de Kroaten, die feitelijk hun territoriale doelstellingen hebben bereikt, zich grotendeels aan de strijd zullen blijven onttrekken.

De Kroatische regering heeft er andermaal op gezinspeeld dat het mandaat van UNPROFOR, dat in september 1994 afloopt, niet zal worden verlengd, en dat militair geweld tegen de Kroatische Serviërs tot de mogelijkheden behoort. Hoewel dergelijke dreigementen niet ongebruikelijk zijn, vormt de huidige binnenlands-politieke situatie in Kroatië een additionele impuls voor nationalistische retoriek.